

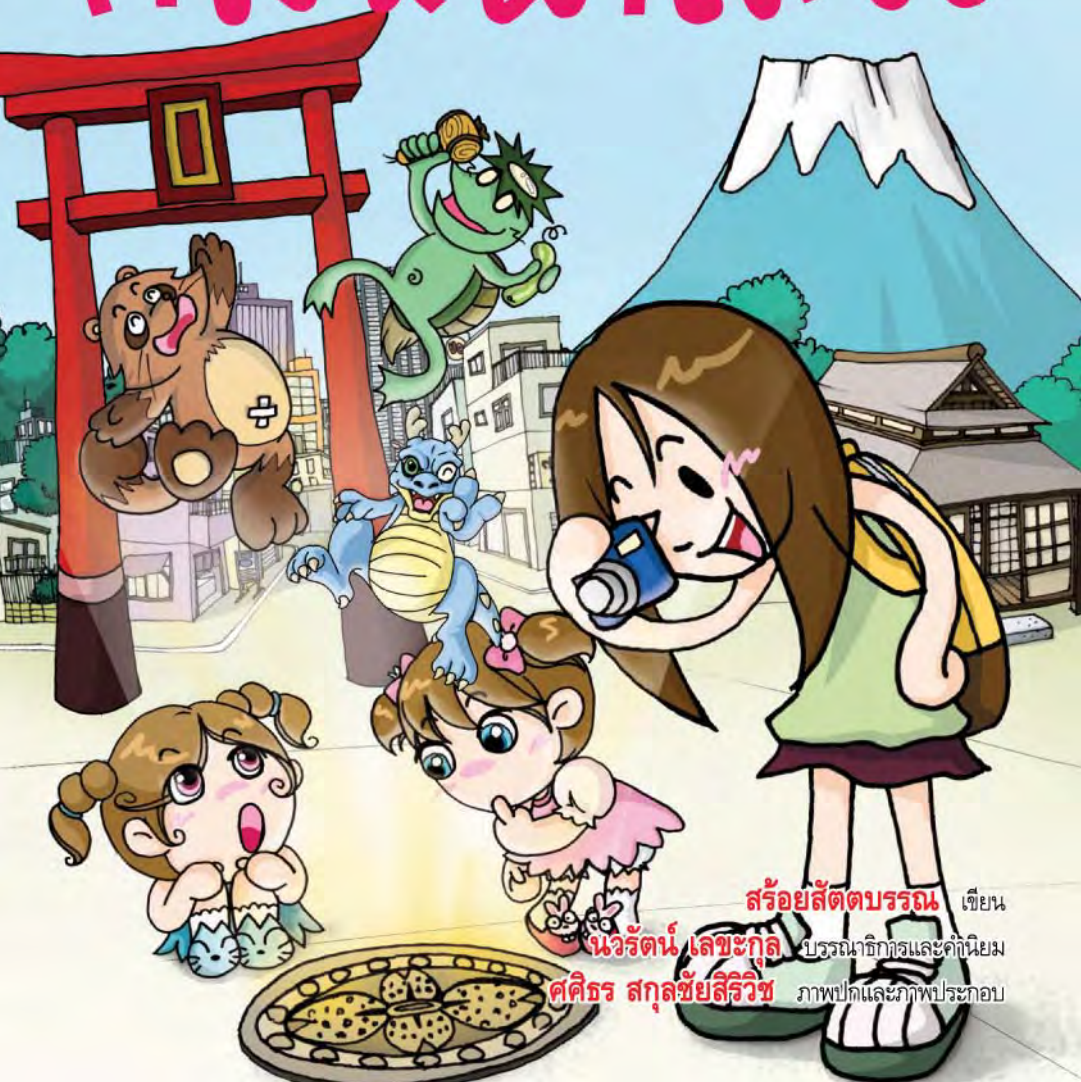
nanmeebooks
Ten

สารคดีสำหรับเด็กเยาวชน

รางวัล **แว่นแก้ว** ปี ๒๕๕๑

ก๊วนน้ำเต๋งว

สร้อยลัตตบรรณ เขียน

นวัรัตน์ เสงฆ์กุล บรรณาธิการและคำนิยม

ศศิธร สกฤษชัยสิริวัช ภาพปกและภาพประกอบ

คำนำสำนักพิมพ์

ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่นอกจากจะขึ้นชื่อเรื่องเทคโนโลยีต่างๆ แล้ว ยังขึ้นชื่อเรื่องความพิถีพิถันและช่างคิด เห็นได้จากเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ที่จะแทรกเอกลักษณ์หรือความคิดสร้างสรรค์ต่างๆ อยู่เสมอ

ไม่เว้นแม้แต่ฝาท่อ...

ใช่แล้ว ฝาท่อ ไม่ว่าจะเป็นฝาท่อระบายน้ำสกปรก ฝาท่อดับเพลิง หรือฝาท่อระบายน้ำฝน ที่ไม่เป็นเพียงฝาท่อธรรมดาที่มีลวดลายน่าเบื่อหน่าย เพราะฝาท่อบางฝาในประเทศญี่ปุ่นนั้นแทรกความคิดสร้างสรรค์และเกร็ดความรู้...ผ่านทางลวดลายแปลกตาและน่ารักบนฝา

สร้อยสัตตบรรณ ผู้ใช้ชีวิตในประเทศญี่ปุ่นพร้อมสามีและลูกๆ สังเกตเห็นความแปลกตาและแตกต่างบนฝาท่อ เธอจึงเริ่ม "ทัวร์ฝาท่อ" และรู้จักญี่ปุ่นในอีกมุมที่ไม่เหมือนใคร จนได้เป็น **กัมหน้าเที่ยว** ซึ่งได้รับรางวัล **ชมเชยจากการประกวดวรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว ครั้งที่ ๕ ประเภทสารคดี** เล่มนี้

ดังนั้นแล้ว สำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์ทีน จึงขอเชิญทุกคนมาร่วม "ทัวร์ฝาท่อ" โดยมีสร้อยสัตตบรรณ เป็นมัคคุเทศก์ ผู้เล่าเรื่องได้อย่างสนุกและเพลิดเพลิน แต่ทั้งนี้คำทับศัพท์ภาษาญี่ปุ่นที่เธอใช้นั้น เป็นคำที่ถอดมาจากเสียงที่ได้ยินตามที่คนญี่ปุ่นในประเทศญี่ปุ่นออกเสียง จึงมิได้ตรงตามหลักวิชาการใด

และแอบกระซิบเพิ่มเติมอีกนิดหน่อยว่า "ทัวร์ฝาท่อ" ครั้งนี้ ทุกคนต้อง "กัมหน้าเที่ยว" นะ เตรียมตัวให้พร้อม เตรียมกล้องถ่ายรูปให้พร้อม แล้วไปกับเราได้เลย ไปร่วมกันรู้จักญี่ปุ่นในอีกมุมที่ไม่เหมือนใครด้วยกัน

สำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์ทีน

สารบัญ

ฝ่าที่ ๑ อิชิกาวะ มังโธล แมนโธล หรือ ฝ่า (กันคนตก) ท่อ	๑๕
ฝ่าที่ ๒ ชิรย ฝ่าท่อมืองข้างเคียง	๒๒
ฝ่าที่ ๓ อาบิโกะ เมื่อนักประพันธ์	๒๗
ฝ่าที่ ๔ ดอกแบ่งมันที่คาชิระ	๓๗
ฝ่าที่ ๕ ดอกบัวสองพันปีที่ชิบะ	๔๖
ฝ่าที่ ๖ ฟุนาบาชิ เมืองชอบอ่าวกับเรือสำเภาเมื่อสามร้อยปีก่อน	๕๑
ฝ่าที่ ๗ นาราชิโนะ พื้นที่ชุ่มน้ำ กับอนุสัญญาแรมซาร์	๕๔
ฝ่าที่ ๘ อิชิฮาร่า ท่องโรงงานกับอะลาตินบนพรหมวิเศษ	๖๖
ฝ่าที่ ๙ คัตสึอูระ ผู้ร้ายพาไปดูตุ๊กตาในวันเด็กผู้หญิง	๗๓
ฝ่าที่ ๑๐ คิซาราสี ดำนานรักคุณ กับทานุชิ บิ๊กแบนด์	๘๔
ฝ่าที่ ๑๑ โซจิ เลียบฝั่งแปซิฟิก แหล่งปลาสารดิน รู้จักธงสัญญาณ อีกประการผาหมาหอน	๙๓
ฝ่าที่ ๑๒ มัตสึโตะ ประวัติศาสตร์วันโน้นและวันนี้ บนฝ่าท่อ	๑๐๑
ฝ่าที่ ๑๓ อินไซ ดอกคอสมอส บานสะพรั่งฝั่งฝ่าท่อ	๑๐๗
ฝ่าที่ ๑๔ โมโตโนะมุระ กลางถนน ปลาวายวนบนฝ่าท่อ	๑๑๔
ฝ่าที่ ๑๕ ซาคาเอะ เมืองมังกร	๑๒๑
ฝ่าที่ ๑๖ นาริตะ เมืองท่าอากาศยานที่ไม่ได้อยู่ในโตเกียว (สักหน่อย)	๑๓๐
ฝ่าที่ ๑๗ โทมิซาโตะ แหล่งกำเนิดม้าแข่ง	๑๓๕

ฝาที่ ๑๘ ซาวาระ เมืองโบราณกับตำนานเดินเท้าทำแผนที่	๑๓๙
ฝาที่ ๑๙ ซิซึย เรื่องเล่าว่าด้วยเรื่องเหล้า	๑๔๖
ฝาที่ ๒๐ อิมบะ บึงอิมบะนุมะ กับพระรองจิมเบ	๑๕๓
ฝาที่ ๒๑ อุซิกุ ฝาเล่านิทาน	๑๖๒
ฝาที่ ๒๒ หลวงพ่อโต ความกายะ	๑๖๖
ฝาที่ ๒๓ พระพุทธรูปใหญ่ ความกระไดบุตสึ	๑๗๕
หยุดคุยกับฝาดับเพลิง	๑๗๙
ปิดฝาท่อ	๑๘๒
อ้างอิงเว็บไซต์	๑๘๖
รู้จักนักเขียน	๑๙๐

กัมหน้าเที้ยว

แม่ยุ้ยชวนเที่ยว

หลังจากที่อยู่ญี่ปุ่นมาได้ ๑๖ ปี แม่ยุ้ยคนเขียนก็เริ่มคุ้นชินกับสภาพโดยรอบไปที่ละน้อย และรู้สึกถึงความแตกต่างรอบๆ ตัวจนอดบันทึกไว้ไม่ได้ เรื่องอื่นๆ ที่เห็นได้ชัดๆ นั้นขอเก็บไว้เล่าทีหลัง (ซึ่งไม่รู้ว่าจะเป็นเมื่อใด) แต่คราวนี้ขอเล่าถึงเรื่องฝาท่อระบายน้ำที่อยู่ตามถนนในญี่ปุ่น ที่ไม่ใช่เห็นไม่ชัด แต่ถ้าไม่ก้มหน้าก็จะมองข้ามไปฝาแล้วฝาเล่า

จะด้วยเป็นคนเก็บเนื้อเก็บตัวหรืออะไรไม่ทราบได้ เวลาไปไหนๆ จึงมักก้มหน้ามองพื้นประสาพลเมืองชั้นสองอยู่ตลอดเวลา และด้วยเหตุดังนั้น สายตาจึงไปพบกับรูปภาพที่อยู่บนถนนเข้าจนได้ มาบัดนี้ แม่ตัวเองก็จำไม่ได้แม่นยำ รูปที่ปรากฏบนฝาท่อกลมๆ ที่อยู่บนถนนนั้นเรียกสายตาให้เฝ้าดูเพราะความสนใจ หรือเพราะเหตุใดก็สุดจะเดาได้

ฝาท่อที่สะกิดใจให้ถ่ายรูปเป็นครั้งแรกนั้นเป็นฝาท่อในเขตข้างเคียงด้วยเมื่อไปในที่อื่นๆ แล้วได้เห็นว่าฝาท่อในเขตอื่นมีรูปร่างๆ สวยงาม จึงกลับมาดูฝาท่อแถวบ้านตัวเอง และเริ่มบันทึกไว้แต่นั้นมา เห็นจะเริ่มตั้งแต่ฤดูหนาวปลายปี ค.ศ. ๒๐๐๖ ซึ่งในบางรูปที่ริมๆ ขอบจะเห็นชายเสื้อโค้ทติดมาด้วย บางรูปก็มีหัวรองเท้าไพล่อยู่ด้านล่างบ้าง บอกเล่าเรื่องราวของคนถ่ายและฤดูกาลได้ถ่องแท้ถ้วนดี๊ดี อย่างไรก็ตาม รูปที่นำมาลงนี้ แม่ยุ้ยพยายาม

ตัดแต่งให้เหลือแต่ฝาท่ออย่างเดียวเท่านั้น

ระยะที่เริ่มถ่ายรูปฝาท่อแรก ๆ นั้นไม่ได้คิดอะไรลึกซึ้งมากนัก เพียงแต่เห็นว่าน่าสนใจดีและน่าบันทึกไว้ จึงเดินทางไปกันกับสามี่ด้วยรถยนต์บ้าง รถไฟฟ้าบ้าง โดยทั้งลูกสาวสองคนให้อยู่บ้าน เพราะนอกจากเด็กวัยรุ่นจะไม่ติดแม่แล้ว การไปตามหาฝาท่อไม่ใช่เรื่องน่าอภิรมย์สำหรับลูกเลยแม้สักนิด เราสองคน คือแม่ยุ้ยและสามี่พากันออกเดินทางตามแต่เวลาและสังขารจะอำนวย โดยเพียงตระเวนถ่ายฝาท่อเมืองนั้นเมืองนี้ที่เรียกกันสองคนว่า "ทัวร์ฝาท่อ" เมื่อกลับมาบ้านก็เอารูปมาจัดเรียงในไฟล์ใส่ชื่อสถานที่เมืองของฝาท่อนั้นๆ แล้วดูด้วยความสนใจ และเมื่อเรียงรูปดูมากๆ เข้าก็พบว่า มีรูปภาพต่างๆ ที่น่าสนใจเกินกว่าจะเพียงดูเฉยๆ ได้ จึงได้ค้นหาข้อมูลว่าเหตุใดที่เขตนั่นๆ หรือหมู่บ้านนั้นๆ จึงใช้รูปนั้นๆ เป็นสัญลักษณ์ประจำเขตของตน แล้วการค้นคว้าก็เริ่มขึ้น ทำให้ได้พบว่ารูปและเรื่องราวที่ปรากฏบนฝาท่อแต่ละเมืองนั้นน่าสนใจมากไม่แพ้เรื่องอื่นๆ ที่มีอยู่ในญี่ปุ่นันทีเดียว

ความน่าสนใจดังกล่าวมา นำให้เราสองคนพากันไปทัวร์ฝาท่อไกลจากบ้านไปเรื่อย ๆ โดยหมายว่าในขั้นแรกนี้ จะทัวร์ให้ทั่วจังหวัดชิบะที่เราอยู่เสียก่อน และถ้าทำได้ก็จะค่อยๆ ขยายรัศมีการตามหาฝาท่อออกไปเรื่อยๆ ตามแต่เวลาและปัจจัยประกอบด้านอื่นจะอำนวย ความสนใจเป็นเรื่องเป็นราวนี้ยังมีมาถึงสามี่แม่ยุ้ย ซึ่งต่อจากนี้จะเรียกเธอว่า "พระอภัย" ด้วยมีสาเหตุอยู่สองอย่างคือ เธอเป็นคนที่ให้อภัยทุกๆ คนรอบข้างอยู่ตลอดเวลา ไม่เคยโกรธใครให้เห็นเลยนั่นหนึ่ง ส่วนอีกหนึ่งนั่นคือ เธอเป็นสามี่ของนางผีเสื้อ...

กลับเข้าเรื่องฝาท่อต่อก็จะได้ความว่า เวลาพระอภัยเธอออกไปทำงานต่างถิ่นที่ก็จะถ่ายรูปฝาท่อมาฝากแม่ยุ้ยด้วยเสมอ ซึ่งนับเป็นของฝากที่ประหยัดและรื่นรมย์ดีระหว่างเราสอง แม้จะหาความโรแมนติกไม่เจอเลยก็ตามที นี่ยังดีที่เขาไม่เอาท่อทั้งฝาามาฝาก

ในทัวร์ฝาท่อวันสุดสัปดาห์ นอกจากฝาท่อระบายน้ำแล้ว แม่ยุ้ยยัง

ได้เก็บภาพฝาท่อน้ำดับเพลิงมาอีกด้วยในคราวเดียวกัน เนื่องด้วยฝาท่อน้ำดับเพลิงนั้นมีสีสันสวยงามรูปพรรณน่ารักมาก ๆ และบางทีเห็นจะน่ารักกว่าฝาท่อระบายน้ำเสียด้วยซ้ำ แม้จะมีลายไม่มากเท่าฝาท่อระบายน้ำก็ตาม

สำหรับเรื่องความสุนทรีะบนฝาท่อที่ว่าเหตุใดจึงเป็นหลากหลายและหลายสีนั้น แม่ผู้คิดไปเล่น ๆ ว่า ญีปุ่นอาจจะว่างมากเลยลุกขึ้นมาั่งวาดรูปบนฝาท่อก็เป็นได้ หรืออีกทีก็อาจจะมึงบประมาณแผ่นดินเยอะ หรืออีกทีก็อาจจะไปด้วยมีสุนทรีะในอารมณ์เป็นปฐมเลยคิดรังสรรค์อะไรให้จูงใจได้อยู่ทุกเรื่อง หรือนี่อาจเป็นการกระจายรายได้ของรัฐสู่เอกชน ก็อาจคิดไปได้เรื่อย ๆ อีกเช่นกัน

อย่างไรก็ดี ในแง่ของคนต่างประเทศเช่นแม่ผู้ ความสุนทรีะบนฝาท่อ ก็ชักทำให้รู้เรื่องราวต่างๆ เกี่ยวกับบ้านเมืองของเขาได้มากมายทีเดียว

เป็นเรื่องปกติไปแล้วที่ได้กลายเป็นคนแปลกประหลาดในสายตาคนรอบ ๆ ยามที่ถ่ายภาพฝาท่อระบายน้ำหรือฝาท่ออะไรก็ตามแต่ที่อยู่บนถนน ภาพแม่ผู้ที่ยืนอยู่เหนือฝาท่อแล้วกดชัตเตอร์นั้น พาให้คนญี่ปุ่นที่ยืนเดินอยู่บริเวณดังกล่าวหลายๆ คนส่งสายตา มา แต่แม่ผู้ก็ชินแล้วกับการเป็นคนแปลก ทั้งแปลกหน้าและแปลกในพฤติกรรม หรือบางทีอาจจะไปด้วยเหตุดังนั้นก็ไม่ได้ จึงต้องไปกับพระอภัย เพราะอย่างน้อยที่สุดก็มีผู้ร่วมชะตากรรม

ภาพต่างๆ ที่ปรากฏบนฝาท่อนั้นมีหลายหลาก บ้างก็เป็นรูปดอกไม้ บ้างก็เป็นรูปสัตว์ ไม่ว่าจะเป็นนก หมีโคอาลา ปลาการ์ป ดอกซากุระ ดอกบัว หรือต้นไม้ใหญ่อื่นๆ และบ้างก็เป็นรูปสี่อีกต่างหาก รูปที่โน้มน้าให้ต้องรีไปค้นหาประวัติเป็นครั้งแรกนั้น เป็นรูปเรือข้ามฟากมีคนนั่งอยู่เต็มลำ และมีคนถือเรืออยู่ข้างขึ้น นอกจากนั้นบนฝาท่อยังมีอักษรกำกับชื่อเหตุการณ์ถ่อเรือนั้นไว้ด้วย พระอภัยอธิบายคร่าว ๆ ถึงเรื่องราวของเรือนั้น หลังจากถ่ายรูปเสร็จแล้วขึ้นมานั่งอยู่บนบก เอ้อ...บนรถ แม่ผู้จึงได้รู้เป็นครั้งแรกว่ามีภาพประวัติศาสตร์ปรากฏอยู่บนฝาท่อด้วย หลังจากนั้นการ

ค้นคว้าเพื่อให้รู้อย่างถ่องแท้หมดจดก็เริ่มขึ้น

ในทัศนะของแม่ยุ้ย คำขวัญประจำจังหวัดหรือประจำเขตของญี่ปุ่นนั้นได้กลายเป็นรูป ปราบกฎเป็นหลักฐานให้จับต้องได้อยู่บนฝ่าท่อนั้นเอง การอธิบายด้วยวิธีนี้เห็นจะทำความเข้าใจกับการมีรูปภาพต่างๆ บนฝ่าท่อนได้ง่ายขึ้นเยอะทีเดียว

การดูฝ่าท่อนของแม่ยุ้ยนั้น นับเป็นการเรียนรู้เรื่องราวและความคิดอ่านของคนญี่ปุ่นที่ถ่ายทอดออกมาให้เห็นได้ตามท้องถนน อาจเป็นความรู้สึกของแม่ยุ้ยคนเดียวก็ได้ที่เห็นไปว่า รูปภาพบนฝ่าท่อนเป็นข้อความที่สื่อสารเสียๆ บนพื้นถนน บอกเล่าเรื่องราวของตัวเองอย่างเจียมตัวและอ่อนน้อม เพราะเล่าไปก็โดนยำไปโดนรถทับไปทุกเวลานาที แต่ฝ่าก็ไม่เบื่อกที่จะบอกเล่าอยู่อย่างนั้น อีกทั้งบางฝ่ายังได้ทำให้รู้ถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมืองนั้นๆ ขณะที่บางฝ่าก็ทำตัวเป็นคุณแม่ผู้อ่อนโยนเล่านิทานพื้นบ้านในท้องถิ่นนั้นๆ ให้ฟังก็มี

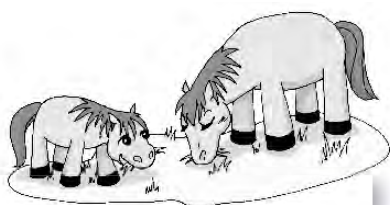
เสน่ห์ของฝ่าท่อนสำหรับแม่ยุ้ยนั้น นอกจากรูปภาพที่แตกต่างกันในแต่ละเมืองแล้ว ยังทำให้ได้รู้อีกว่าในเมืองนั้นๆ ผู้คนตรงนั้นภูมิใจอะไรในท้องถิ่นของตน การค้นคว้าเรื่องราวแต่ละเรื่องโดยมีฝ่าท่อนเป็นโจทย์ ได้นำให้แม่ยุ้ยรู้จักความคิดอ่านของผู้คนที่ไม่ใช่คนไทย และที่ได้รับรู้โดยตรงก็คือ ได้รู้จักสิ่งต่างๆ ในประเทศญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศเมืองหนาว เป็นต้นว่า ดอกไม้ เมืองหนาว ต้นไม้เมืองหนาว นกเมืองหนาว และประวัติศาสตร์ในเมืองนั้นๆ (หนาวอีกเหมือนกัน) ซึ่งล้วนแต่เป็นสิ่งที่ไม่เคยเห็นไม่เคยรู้มาก่อนทั้งสิ้น จนอดคิดไม่ได้ว่า ภูมิอากาศมีอิทธิพลต่อลักษณะนิสัยพื้นฐานของมนุษย์ไม่น้อยไปกว่าสภาพภูมิประเทศเลย และยิ่งไปกว่านั้นโดยไม่รู้ตัว ความจำเป็นได้บังคับให้แม่ยุ้ยคนเขียนเรื่องนี้ ต้องดูแผนที่ประเทศญี่ปุ่นประกอบไปด้วยเพื่อความเข้าใจ นับเป็นวิธีการเรียนรู้ที่มีเสน่ห์มากสำหรับตนเอง อีกสายตาชาวญี่ปุ่นที่มองมาอย่างฉงนฉงายยามถ่ายรูปนั้น ก็ยิ่งทำให้การก้มหน้าหาฝ่าท่อนมีรสแปร่งปร่า เพิ่มสีสันในการรังสรรค์งานเขียนขึ้นไปอีก

ความขมขื่นเป็นยาที่ดีเสมอสำหรับแม่ยุ้ย ด้วยมันคงทำให้เราไหลหลง เหลิงอารมณ์ลึนดี หากได้อาบสายตาชื่นชมอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเอาเข้าจริงๆ ก็ไม่ค่อยมีนัก...

แต่ด้วยข้อจำกัดหลายประการ ทำให้ไม่มีโอกาสที่จะท่องเที่ยวไปทั่วประเทศญี่ปุ่น จึงไม่มีรูปภาพพาต่อมาให้ดูทั้งประเทศได้ น่าเสียดายนัก แม่ยุ้ยอยู่ในชิบะซึ่งเป็นจังหวัดที่อยู่ติดกับโตเกียว จึงถ่ายรูปมาให้เห็นได้เฉพาะแต่ที่ๆ มีปัญหาไปถึง ซึ่งเมืองเหล่านั้นเป็นเมืองใกล้ๆ ถิ่นที่อยู่ประเภทไปเข้าเย็นกลับได้ทั้งนั้น พร้อมทั้งเขียนความเป็นมาหรือเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องตามที่ได้พบและค้นคว้ามาอย่างถ้วนถี่และเห็นสมควรที่จะถ่ายทอดไว้เพื่อประกอบความเข้าใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตำนานพื้นบ้านที่ตรงนั้น หากว่ามี แม่ยุ้ยก็อดจะใส่วิดด้วยไม่ได้ เพราะเห็นเป็นเสน่ห์ของท้องถิ่น บอกเล่าสังคมและความเป็นไปของมนุษย์ที่เคยอาศัยอยู่ตรงที่นั้นๆ ได้ละมุนละไมมากกว่าข้อมูลที่อื่นๆ ทางวิชาการ และที่จะขาดเสียไม่ได้ก็คือ ขอรวบรวมเหตุการณ์ที่แม่ยุ้ยได้ไปเที่ยวที่นั้นๆ ประกอบด้วย ทำนองทัวร์ญี่ปุ่นโดยมีพาหนะนำทาง ซึ่งจะแยกเขียนเป็นฉากๆ ดังที่เขียนแจ้งไว้ในสารบัญ

ในบทต่อไปจะขอเล่าถึงคำว่า "มังโสล" ว่ามีความเป็นมาอย่างไร

ลายหน้าเขือ

พาที่ ๑

อิชิกาวะ มังโฮล แมนโฮล หรือฝา (กันคนตก) ท่อ

อ่านออกเสียงตามสำเนียงคนญี่ปุ่นก็จะได้ว่าดังนั้นคือ "มังโฮล" เผลอ ๆ อาจมีเสียง "ลู" อยู่ท้ายคำ เป็น "มังโฮลลู" เสียด้วย คำนี้มาจากภาษาอังกฤษว่า Manhole หรือ manhole covers หรือที่มีชื่อเรียกใหม่เพิ่มขึ้นมาอีกว่า Maintenance covers นั่นเอง ยังพบว่ามีการเรียกว่า manhole lid ก็มี และเพื่อให้สารคดีนี้กระชับแน่นไปด้วยเนื้อหา จึงเห็นสมควรว่าเราน่าจะมาทำความรู้จักกับฝาท่อให้ละเอียดลงไปกว่าแค่

รูปภาพที่ปรากฏบนฝาท่ออย่างเดียว เมื่อคิดจะเขียนเรื่องนี้ แม่ยุ้ยจึงสืบเสาะเคาะหาข้อมูล ซึ่งคือเคาะแป้นคีย์บอร์ดสืบหาในเว็บ อยู่แข็งขันได้ความมาหลายกระแสดังนี้

ก่อนที่จะเล่าถึงรายละเอียดฝา

ท่อและความเป็นมา ต้องขอบอกว่าจากการค้นคว้าเพิ่มเติมทำให้ได้รู้ว่า คนที่สนใจมองพื้นถนนมากกว่ามองหน้าผู้คนที่ผ่านไปมานั้น นอกจากแม่ยัยแล้วยังมีอีกหลายคน แต่เมื่อคิดเทียบกับจำนวนประชากรที่มีในญี่ปุ่นและมีในโลกก็ยังถือว่าน้อยเหลือเกิน ข้อมูลต่อมาที่ได้รับทราบคือในจำนวนประชากรที่ก้มหน้าดูถนนนั้น ยังไม่พบผู้หญิงเลยแม้แต่สักคนเดียว อันนี้บอกไม่ถูกว่าจะดีใจหรือเสียใจดี

มาถึงข้อมูลที่ค้นหาพบในเว็บ ซึ่งเป็นเว็บส่วนตัวของคนญี่ปุ่น (ผู้ชาย) หลายคนซึ่งส่วนใหญ่อายุเลย ๕๐ ปีไปแล้วทั้งนั้น ก็ได้รู้ว่าญี่ปุ่นในแต่ละจังหวัดนั้นมีลวดลายฝาท่อระบายน้ำแตกต่างกันไปมากมาย ไม่เฉพาะแตกต่างกันแต่ละจังหวัดเท่านั้น ในแต่ละเมืองหรือแต่ละเขตก็ยังต่างลวดลายกันด้วย

ฝาท่อระบายน้ำโดยทั่วไปนอกจากจะทำด้วยเหล็กแล้ว ยังมีแบบที่ทำจากยางมะตอยและซีเมนต์ด้วย แต่อย่างไรก็ดี ฝาท่อในญี่ปุ่นนั้นทำด้วยเหล็กเป็นส่วนใหญ่ มีน้ำหนักประมาณ ๕๐ กิโลกรัม ที่ต้องหนักถึงเพียงนั้นก็ด้วยเหตุผลที่ต้องรองรับน้ำหนักของรถยนต์ที่วิ่งผ่านไปมาอยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน และจะต้องเปลี่ยนทุก ๆ ๑๕ ปี เพราะจะมีการสึกกร่อนไปตามกาลเวลาที่ผ่านไปเลย สำหรับมูลเหตุที่ทำเป็นรูปทรงกลมนั้น เหตุผลหลักคือ ฝาท่อจะไม่ตกกลิ้งหลุน ๆ ลงไปในท่อได้ ไม่ว่าจะพลิกผันหันย่ำย่ำทำหลุดมือในท่าไหน ๆ ก็ตาม ต่างกับฝาสี่เหลี่ยมที่ถ้าพลิกผิดท่าละก็ จะตกลงไปในท่อให้ต้องลงไปงมหาทั้งวันจนวาย แม้ว่าจะไม่ไหลไปไกลด้วยความหนักก็ตามที ด้วยความดั่งงมหาหลายอย่างดังกล่าวมา ฝาท่อระบายน้ำในปัจจุบันจึงพากันทยอยเปลี่ยนเป็นฝากลมไปสิ้น แต่ก็ยังพอได้พบฝาสี่เหลี่ยมในที่ต่าง ๆ อยู่บ้าง

ข้อดีรอง ๆ ลงมาจากการที่ฝาเป็นรูปวงกลมก็คือ น้ำหนักที่กดทับลงบนฝาท่อจะกระจายไปสม่ำเสมอทั่วทั้งฝา ไม่เหมือนฝาสี่เหลี่ยมไม่ว่าจะสี่เหลี่ยมจัตุรัสหรือผืนผ้าก็ตาม อันนี้คนที่เรียนสาขาวิทยาศาสตร์คงจะเข้าใจได้ดีและอาจอธิบายด้านวิชาการได้ละเอียดพร้อมมูลกว่านี้ ส่วนข้อดีต่อ ๆ มาของการ

ลายอมตะหรือลายน่าเบื่อ ก็อาจเรียกได้จากการจำแนกของแม่ยุ้ย

ลายอมตะนี้มีหลายลายด้วยกัน ดูรวม ๆ แล้วก็สวยดีเลยถ่ายไว้ ไม่มีเกร็ดอื่น ๆ เนื่องจากความว่างเปล่าของเนื้อหาในลาย เพียงแต่ว่าตรงกลางฝาต้องมีโลโก้ของเมืองเขียนไว้ คือถึงแม้จะลายเหมือนกัน แต่หากต่างเมืองก็จะมีที่ต่างกันตรงเครื่องหมายเมืองนั้น ๆ ในรูปทั้งสองฝาเป็นของเมืองอิชิกาวะ จังหวัดชิบะ ดูผาด ๆ ทั้งฝาก็คล้าย ๆ ดอกไม้เหมือนกัน

มาจะกล่าวบทไป การจำแนกลายที่ว่าเป็นไปตามอำเภอใจแม่ยุ้ย ซึ่งเป็นทั้งคนเขียนและคนถ่ายรูปเก็บไว้นั้น ดูไม่น่าเชื่อถืออย่างไรอยู่ จำจะไปหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาประกอบเป็นหลักฐานสืบไป ผ่านเวลาคันคว่ำและเทียบเคียงข้อมูลได้สามวัน ก็ได้ความมาว่าดังนี้

หน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องนี่คือหน่วยกำนัดน้ำเสีย (เกะซียโด) ประจำเมืองนั้น ๆ ส่วนเรื่องเงินงบประมาณทำฝาท่อน้ำเสียว่าจะออกมาจากหน่วยงานใดของภาครัฐนั้น แตกต่างกันไปตามแต่ละท้องที่ขึ้นอยู่กับว่า จังหวัดหรือเมืองนั้น ๆ จะมีรายได้หลักด้านใด เช่น หากเป็นเมืองเกษตรกรรม เงินงบประมาณช่วยเหลือจากรัฐจะมาจากหน่วยราชการของกระทรวงเกษตร หากทำประมงเป็นล่ำเป็นสัน เงินงบประมาณฝาท่อจะมาจากกรมประมง ทำนองนั้น...

และการตัดสินใจว่าจะทำให้ฝายเป็นลายสวยหรือลายธรรมดา ก็จะมีการไปตามความเห็นพ้องกันของเจ้าหน้าที่ฝายกำจัดน้ำเสียและผู้ที่เกี่ยวข้องไป บริษัททำฝาท่อที่แม่ยู่ได้มีโอกาศไปดูนิทรรศการ (เขียนไว้บทท้าย ๆ) ก็จะได้รับงานไปทำลายสวยที่ทางเมืองนั้น ๆ ยอยากจะทำ บริษัทก็จะออกแบบอย่างที่ต้องการ ส่วนเมืองใดไม่ประสงค์ลายสวยก็จะทำลายมาตรฐานดังที่เห็นและในลายมาตรฐานที่เรียกกันในหมู่คนญี่ปุ่นว่า "จิสมาร์ก" (JIS MARK) ก็จะแยกย่อยเป็นอีกหลายลาย แล้วแต่บริษัทรับเหมาจะมีให้ทางเมืองเลือกกว่าจะต้องการลายใด

หมายเหตุ JIS Mark คือ Japanese Industrial Standards (มาตรฐานอุตสาหกรรมญี่ปุ่น) ไม่ได้เป็นชื่อลายอย่างเป็นทางการ แต่ที่เรียกว่าลายจิสมาร์ก ก็เพราะว่าไม่มีลายวิจิตรพิสดารอื่นใด ไม่รู้จะเรียกลายอะไรจึงเรียกลายธรรมดาว่าจิสมาร์คไปตามนั้น อย่างไรก็ตาม อย่งไรก็ดี ลายสวยอื่น ๆ ก็ผลิตตามมาตรฐานอุตสาหกรรมญี่ปุ่นเช่นกัน

เนื่องด้วยแต่ละหน่วยงานมีรายละเอียดแตกย่อยลงไปไม่เหมือนกัน ทั้งการเลือกลาย และลายที่แต่ละบริษัทผู้ประมุลนำเสนอ ทางหน่วยงานของเมืองที่สังกัดก็จะเลือกลายได้จากลายธรรมดาเท่าที่บริษัทนั้น ๆ มี ด้วยเหตุดังนี้ ลายฝาท่อจึงไม่ได้จัดรวบรวมแบ่งแยกไว้เป็นเรื่องราวเดียวกันทั้งประเทศ

กล่าวให้เข้าใจง่ายขึ้นมาอีกหน่อยคือ แต่ละเมืองเป็นเอกเทศในการบริหารเมือง ต่างกันในเรื่องเงินงบประมาณช่วยเหลือจากภาครัฐ รวมทั้งการจัดจ้างบริษัททำฝาท่อ อีกหลายนโยบายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งบางเมืองก็ไม่มีลายฝาสวยเลย มีแต่ลายธรรมดาเป็นเทือกไปทั้งถนน และด้วยเหตุที่กล่าวมาข้างต้น ลายฝาท่อจึงไม่มีการจัดแจกจ่ายแจกจ่ายจากหน่วยงานของรัฐ เพราะผู้ผลิตเป็นเอกชนผู้รับเหมางานดังกล่าว การจำแนกฝาท่อให้เป็นลายธรรมดากับลายสวย จึงเป็นการพิจารณาของแม่ยู่ คนเขียนคนนี้คนเดียวไม่เกี่ยวข้องกับใคร

เรื่องที่ละเอียดกว่านี้เห็นว่าจะไปไกลเกินเรื่องราวที่ต้องการนำเสนอหลักไปมาก คือเรื่องของลายบนฝาท่อสวยต่าง ๆ ที่ได้พบ จึงขอขยายความไว้เพียงเท่านี้

บทต่อไปแม้อยู่ก็จะพาไปทัวร์ฝาท่อด้วยกันที่เมืองต่าง ๆ ในจังหวัดชบะไม่ต้องเตรียมตัวอะไรเลย แม้แต่กล้องถ่ายรูป...

ฝาท่อสี่เขตหิรัย นั้นฝาเป็นสีขาวประดับดอกสัตชีกิสัชมรอบฝา มีเวลาให้อยู่ตรงกลาง

